

Град Ниш
Универзитет у Нишу
Православна Епархија нишка
Нишки културни центар

The Days of St. Emperor Constantine and Helena

NIŠ AND BYZANTIUM

TWENTY FIRST INTERNATIONAL SYMPOSIUM

NIŠ, 3 – 5 JUNE 2022

THE COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

XXI

Editor

MIŠA RAKOCIJA

NKC

Niš, 2023

Дани Св. цара Константина и царице Јелене

НИШ И ВИЗАНТИЈА

ДВАДЕСЕТ ПРВИ МЕЂУНАРОДНИ
НАУЧНИ СКУП

НИШ, 3 - 5. ЈУН 2022.

ЗБОРНИК РАДОВА
XXI

Уредник

МИША РАКОЦИЈА

НКЦ

Ниш, 2023.

Издавачи

ГРАД НИШ
УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА НИШКА
НИШКИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР

За издаваче

Градоначелник
ДРАГАНА СОТИРОВСКИ

Ректор Универзитета у Нишу
Проф. др ДРАГАН АНТИЋ

Епископ нишки
ГОСПОДИН АРСЕНИЈЕ (ГЛАВЧИЋ)

Нишки културни центар-директор
СРЂАН САВИЋ

Организациони одбор

- Епископ нишки Господин Арсеније
- ректор др Драган Антић
- градоначелник Драгана Сотировски
- градски већник Адриана Анастасов
- Академик др Љубомир Максимовић
- Академик др Вера Битракова Грозданов
- Академик др Миодраг Марковић
- др Драган Војводић, доп. члан САНУ
- др Вујади Иванишевић, доп. члан САНУ
- др Миша Ракоција
- др Гиордана Тровабене
- др Каролин С. Снајвли
- др Александар Кадијевић
- др Елизабета Димитрова
- др Јоанис Сисиу
- др Хранислав Анђелковић
- др Франц Цурк
- др Атанасиос Семоглу
- Академик др Иванка Гергова
- др Јанис Д. Варалис
- др Марта Нађ
- др Срђан Пириватрић
- др Бојана Крсмановић
- др Ирена Оретскаја
- Милица Тодоровић
- Јован Мандић
- др Ирена Љубомировић
- др Јасмина Шаранац Стаменковић
- др Миомир Васов
- др Небојша Станковић
- Надежда Ракоција
- Јеромонах Игњатије (Урош Ђорђевић)
- др Јасмина Ћирић
- Маја Миљковић (координатор)
- свештеник Александар Ђорђевић, Епархија нишка (координатор)
- Александра Голубовић, ректорат Редакција
- Епископ нишки Господин Арсеније
- Академик др Ренате Пилингер
- Академик др Љубомир Максимовић
- др Миодраг Марковић
- др Драган Војводић
- др Вујади Иванишевић
- др Миша Ракоција
- др Грем Џонс
- др Гиордана Тровабене
- др Јоанис Сисиу
- др Георги Геров
- др Иван Стевовић
- др Александар Кадијевић
- др Елизабета Димитрова
- др Радивоје Радић
- др Каролин С. Снајвли
- др Светла Петрова
- др Франц Цурк
- др Јанис Д. Варалис
- проф. др Јован Пурић, СПЦ
- др Срђан Пириватрић
- др Ариадна Воронова
- др Атанасиос Семоглу
- др Ана Захарова
- др Ирена Љубомировић
- Ђакон др Ивица Чаировић
- др Јасмина Шаранац Стаменковић (секретар)

САДРЖАЈ

<i>Дубравка Прерадовић</i>	ОБНОВА КУЛТА СВЕТИХ ЕРМИЛА И СТРАТОНИКА И ЊИХОВЕ САВРЕМЕНЕ ПРЕДСТАВЕ У БЕОГРАДСКИМ ХРАМОВИМА	
<i>Dubravka Preradović</i>	THE REVIVAL OF THE CULT OF STS. HERMYLOS AND STRATONIKOS AND THEIR MODERN-DAY DEPICTIONS IN BELGRADE CHURCHES	25 – 44
<i>Miša Rakocija</i>	ABOUT THE UNIQUE EARLY BYZANTINE IONIC IMPOST CAPITAL OF THE “RAM’S HORNS” TYPE	
<i>Миша Ракоција</i>	О ЈЕДИНСТВЕНОМ ТИПУ РАНОВИЗАНТИЈСКОГ ИОНСКОГ ИМПОСТ КАПИТЕЛА	45 – 66
<i>Valeria Kuvatova</i>	STONE VENEER IMITATION IN THE CRYPT WITH AN ANCHOR: ORIGIN AND CONNOTATIONS	
<i>Валерија Куватова</i>	ИМИТАЦИЈА КАМЕНА У КРИПТИ СА СИДРОМ: ПОРЕКЛО И КОНОТАЦИЈЕ	67 – 76
<i>Огњен Тутић</i>	КАСНОАНТИЧКИ КАПИТЕЛ СА СЦЕНОМ ЛОВА ИЗ ЕПИСКОПСКЕ БАЗИЛИКЕ У СТОБИЈУ	
<i>Огњен Тутић</i>	LATE ANTIQUE COLUMN CAPITAL WITH A HUNTING SCENE FROM THE EPISCOPAL BASILICA IN STOBI	77 – 94
<i>Vania Popova</i>	THE INFLUENCE OF CONSTANTINOPLE ON THE LATE ANTIQUE CULTURE AND ART OF THE CENTRAL AND NORTHEASTERN BALKANS	
<i>Вања Попова</i>	УТИЦАЈ ЦАРИГРАДА НА ПОЗНОАНТИЧКУ КУЛТУРУ И УМЕТНОСТ ЦЕНТРАЛНОГ И СЕВЕРОИСТОЧНОГ БАЛКАНА	95 – 120
<i>Svetla Petrova</i>	THE ONE-AISLE EARLY CHRISTIAN CHURCHES FROM SOUTHWESTERN BULGARIA	
<i>Светла Петрова</i>	ЈЕДНОБРОДНЕ РАНОХРИШЋАНСКЕ ЦРКВЕ ИЗ ЈУГОЗАПАДНЕ БУГАРСКЕ	121 – 142
<i>Перица Шпехар</i>	ОБНОВА ВИЗАНТИЈСКОГ ЛИМЕСА У СВЕТЈУ НОВИХ АРХЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА ЛОКАЛИТЕТА ЕГЕТА	
<i>Perica Špehar</i>	RENOVATION OF THE BYZANTINE LIMES IN THE LIGHT OF NEW ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS OF THE EGETA SITE	143 – 156
<i>Олга Шпехар, Бранка Вранешевић</i>	КА РАЗУМЕВАЊУ ИКОНОГРАФИЈЕ БРОНЗАНОГ КРЧАГА ИЗ ПОНТЕСА СА НАПИСОМ 29. ПСАЛМА ЦАРА ДАВИДА	
<i>Olga Špehar, Branka Vranešević</i>	TOWARDS AN UNDERSTANDING OF THE ICONOGRAPHY OF THE BRONZE JUG FROM PONTES WITH THE INSCRIPTION OF THE 29TH PSALM OF KING DAVID	157 – 170
<i>Anna Zakharova</i>	ON THE 10 TH -11 TH CENTURY CHURCHES IN KASTORIA AND RELATED BUILDINGS: THE PROBLEMS OF ATTRIBUTION AND DATING	
<i>Ана Захарова</i>	О ЦРКВАМА ИЗ 10. И 11. ВЕКА У КАСТОРИЈИ И МОГУЋНОСТИ ЗА АТРИБУЦИЈУ И ДАТОВАЊЕ	171 – 188
<i>Александра Димитријевић</i>	ПИТАЊЕ ПОСТОЈАЊА КУЛЕ ЗВОНИКА НАД СПОЉНОМ ПРИПРАТОМ МАНАСТИРА ГРАЧАНИЦЕ	
<i>Aleksandra Dimitrijević</i>	THE ISSUE OF THE EXISTENCE OF A BELL TOWER OVER THE OUTER NARTHEX OF THE GRAČANICA MONASTERY	189 – 200

<i>Ариадна Воронова</i>	ОБЛИК ШАТОРА У РУСКОЈ АРХИТЕКТУРИ XVI ВЕКА И НЕКА ПИТАЊА О ИСТОМ ОБЛИКУ У СРПСКОЈ АРХИТЕКТУРИ	
<i>Ариадна Воронова</i>	ФОРМА ШАТРА В РУССКОЙ АРХИТЕКТУРЕ XVI ВЕКА И НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ОБ ЭТОЙ ФОРМЕ В СЕРБСКОЙ АРХИТЕКТУРЕ	201 – 224
<i>Надежда Ракоција</i>	ЦРКВА СВ. БОГОРОДИЦЕ У КАМЕНИЦИ (ДИМИТРОВГРАД) И ОСОБЕН „БЕЗАПСИДАЛНИ“ ТИП ПОСТВИЗАНТИЈСКИХ ЦРКАВА	
<i>Nadezda Rakocija</i>	CHURCH OF ST. VIRGIN IN KAMENICA (DIMITROVGRAD) AND A SPECIAL „APSE-LESS“ TYPE OF POST-BYZANTINE CHURCHES	225 – 242
<i>Анђела Гавриловић</i>	О РАЗЛОЗИМА ПОЈАВЕ ФРЕСКЕ БОГОРОДИЦЕ ОДИГИТРИЈЕ НА ЗАПАДНОЈ ФАСАДИ ЦРКВЕ ПРЕОБРАЖЕЊА У НОВГОРОДУ (XIV ВЕК) – ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ	
<i>Anđela Gavrilović</i>	THE FRESCO OF THE MOTHER OF GOD HODEGETRIA OF THE WEST FAÇADE OF THE TRANSFIGURATION CHURCH IN VELIKY NOVGOROD (14 TH CENTURY) AND THE REASONS OF ITS REPRESENTATION	243 – 264
<i>Драгана Павловић</i>	ПРЕДСТАВЕ НА ПОТРЕБУШЈУ ЗАПАДНОГ ЛУКА У БОГОРОДИЧИНОЈ ЦРКВИ У ГРАДЦУ	
<i>Dragana Pavlović</i>	THE REPRESENTATIONS ON THE SOFFIT OF THE WESTERN ARCH OF THE CHURCH OF THE VIRGIN IN GRADAC	265 – 282
<i>Branislav J. Svetković</i>	REVISITING CHRONOLOGY ISSUES IN RAVANICA	
<i>Бранислав Ј. Цветковић</i>	НОВИ ОСВРТ НА ХРОНОЛОШКА ПИТАЊА РАВАНИЦЕ	283 – 304
<i>Jasmina S. Ćirić</i>	MATEIČ MONASTERY: A PLACE OF CULTURAL MEMORY IN URGENT NEED OF CONSERVATION	
<i>Јасмина С. Ћирић</i>	МАНАСТИР МАТЕИЧ: МЕСТО КУЛТУРНОГ СЕЋАЊА И ПОТРЕБА ЗА ХИТНОМ КОНЗЕРВАЦИЈОМ	305 – 324
<i>Elena Dyatlova</i>	DEESIS IN THE WALL PAINTINGS OF MACEDONIA IN THE 12 TH –13 TH CENTURIES: ICONOGRAPHIC ASPECTS AND DEVELOPMENT	
<i>Елена Диатлова</i>	ДЕИЗИС У ЗИДНОМ ЖИВОПИСУ МАКЕДОНИЈЕ XII–XIII ВЕКА: ИКОНОГРАФСКИ АСПЕКТИ И РАЗВОЈ	325 – 338
<i>Elena Nemykina</i>	DEESIS IN THE WALL PAINTINGS OF MACEDONIA DURING PERIOD OF SERBIAN RULE: ICONOGRAPHIC ASPECTS AND DEVELOPMENT	
<i>Елена Немикина</i>	ДЕЗИС У ЗИДНОМ СЛИКАРСТВУ НА ТЕРИТОРИЈИ МАКЕДОНИЈЕ У ПЕРИОДУ СРПСКЕ ВЛАДАВИНЕ: ИКОНОГРАФСКИ АСПЕКТИ И РАЗВОЈ	339 – 352
<i>Горан М. Јанићијевић</i>	МАТЕРИНСТВА И ТУГОВАЊА У ФОКУСУ ЗИДНОГ СЛИКАРСТВА БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ У ДОЊОЈ КАМЕНИЦИ	
<i>Goran M. Janićević</i>	THEMES OF MOTHERHOOD AND MOURNING IN FOCUS OF THE WALL PAINTINGS IN THE CHURCH OF THE VIRGIN IN DONJA KAMENICA	353 – 368

<i>Paschalis Androudis</i>	DECORATIONS OF "ARABESQUE" STYLE IN LATE BYZANTINE ART	
<i>Паскалис Андроудис</i>	ДЕКОРАЦИЈЕ СТИЛА „АРАБЕСКА” У КАСНОВИЗАНТИЈСКОЈ УМЕТНОСТИ	369 – 388
<i>Даница Комненовић</i>	ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ МИНИЈАТУРЕ ЧЕТВОРОЈЕВАНЂЕЉА БР. 648 НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ	
<i>Danica Komnenović</i>	A CONTRIBUTION TO THE STUDY OF THE MINIATURE OF THE TETRAEVANGELION NO. 648, NATIONAL LIBRARY OF SERBIA	389 – 404
<i>Јеромонах Игњатије Урош Ђорђевић</i>	РЕАТРИБУЦИЈА И ДАТОВАЊЕ ЛОНГИНОВИХ ПРЕСТОНИХ ИКОНА ИЗ ДЕЧАНА	
<i>Hieromonk Ignjatije Uroš Đorđević</i>	REATRIBUTION AND DATING OF LONGINUS' THRONE ICONS FROM DEČAN	405 – 414
<i>Lars Ramskold</i>	THE PLVRA NATAL FEL COIN TYPE OF CONSTANTINE I AND THE EMPEROR'S BIRTH YEAR	
<i>Ларс Рамсколд</i>	PLVRA NATAL FEL ТИП НОВЦА КОНСТАНТИНА I И ГОДИНА ЦАРЕВОГ РОЂЕЊА	415 – 432
<i>Ronald Bude</i>	METALLURGICAL ANALYSIS OF THE PERSECUTION "COINAGE" OF MAXIMINUS II DAIA AND ITS SIGNIFICANCE	
<i>Роналд Бјуд</i>	МЕТАЛУРШКА АНАЛИЗА НОВЧАРСТВА „ПРОГОНА“ МАКСИМИНА II ДАЈЕ И ЊЕН ЗНАЧАЈ	433 – 444
<i>Смиљка Габелић</i>	НОВА ЗАПАЖАЊА О РУДНИКУ И КАМЕНОЛОМИМА КОД ЛЕСНОВА. ЧУКЕ СВ. ТРОЈИЦЕ И СВ. АТАНАСА	
<i>Smiljka Gabelić</i>	NEW OBSERVATIONS ABOUT THE MINE AND QUARRY NEAR LESNOVO. HILLS OF ST. TRINITY AND ST. ATHANAS	445 – 460
<i>Zlatomira Gerdzhikova</i>	ARIANS AT POWER	
<i>Златомира Герџикова</i>	АРИЈЕВЦИ НА ВЛАСТИ	461 – 470
<i>Милен Марков</i>	АРИАНСКИТЕ ЕПИСКОПСКИ ЦЕНТРОВЕ НА БАЛКАНИТЕ ПРЕЗ IV В.	
<i>Милен Марков</i>	АРИЈСКИ ЕПИСКОПСКИ ЦЕНТРИ БАЛКАНА У 4. ВЕКУ.	471 – 484
<i>Graham Jones</i>	HELENOPOLIS OF PALESTINA SECUNDA: A 'LOST' CITY AND ITS BISHOPRIC	
<i>Грејем Џоунс</i>	ХЕЛЕНОПОЛИС ПАЛЕСТИНЕ СЕКУНДЕ: „ИЗГУЂЕЊЕНИ ГРАД“ И ЊЕГОВА ЕПИСКОПИЈА	485 – 500
<i>Њакон Слaviша Тубин</i>	КУЛТ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ У ВИЗАНТИЈСКОЈ ВОЈСЦИ X ВЕКА	
<i>deacon Slaviša Tubin</i>	CULT OF MOST HOLY THEOTOKOS IN THE BYZANTINE ARMY OF THE X CENTURY	501 – 510
<i>Marco Fasolio</i>	NELLA RETE DEI PALEOLOGI: RELAZIONI DINASTICHE TRA MONFERRATO E SERBIA ALL'OMBRA DI BISANZIO, SECOLI XIV-XV	
<i>Марко Фасолио</i>	У МРЕЖИ ПАЛЕОЛОГА: ДИНАСТИЧКЕ ВЕЗЕ МОНФЕРАТА И СРБИЈЕ У СЕНЦИ ВИЗАНТИЈЕ, 14. – 15. ВЕК	511 – 528
<i>Милош Павловић</i>	СРБИ КАО НОВИ ИЗРАИЉ У ПОЛИТИЧКОЈ ИДЕОЛОГИЈИ КРАЉА УРОША I	
<i>Miloš Pavlović</i>	THE SERBS AS THE NEW ISRAEL IN THE POLITICAL IDEOLOGY OF KING UROŠ I	529 – 542

<i>Небојша С. Шулетић</i> <i>Nebojša S. Šuletić</i>	НИШКИ И ТОПЛИЧКИ ВЛАДИКА ЈОАНИКИЈЕ (1702–1734) JOHNNICIUS, BISHOP OF NIŠ AND TOPLICA (1702–1734)	543-558
<i>ђакон Ивица Чауровић</i> <i>deacon Ivica Čairović</i>	АНГЛОСАКСОНСКЕ СТУДИЈЕ У ОКВИРУ ВИЗАНТОЛОГИЈЕ ANGLO-SAXON STUDIES IN THE CONTEXT OF BYZANTINE STUDIES	559-568
ПРИКАЗ <i>Јасмина Ђурић</i>	М. СТОЈКОВИЋ, ВЕК ОД ОСНИВАЊА ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У СКОПЉУ (1920 – 2020) – ОСНИВАЊЕ И ПОЧЕЦИ: ЈУБИЛЕЈ ПРВЕ ВИСОКОШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ ЈУЖНЕ СРБИЈЕ, СКОПЉЕ 2023	569-580

Ниш, Гробница са сидром, Константинов монограм, цртеж арх. М. Диманић
Niš, Crypt with an anchor, Constantine's monogram, drawing arch. M. Dimanić

**С благословом
Његовог Преосвештенства
Епископа нишког Господина Арсенија**

**With the blessing of
His Eminence Reverend Arsenije,
Bishop of the Niš Eparchy**